

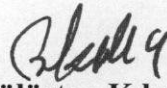
T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 3123
Tarih : 19.01.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

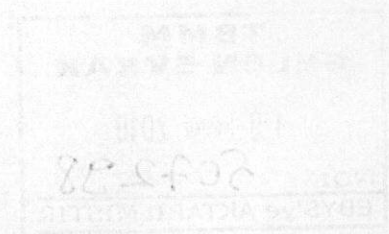
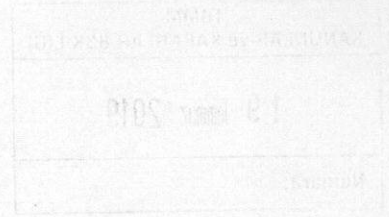
Devlet Memurları Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

Muş Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe	
Tarih :	01 Ekim 2019	Esas No: 2/2096

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LIĞI

19 Temmuz 2019

Numara:

GENEL GEREKÇE

Anne Çocuk Vakfı'nın "Türkiye'de 0-6 Yaş Çocuğun Durumu" araştırma raporunda, 2013 verilerine göre Türkiye'de 0-6 yaş grubunda 8,8 milyon çocuk olduğu tespiti yer almıştır. Bu çocuklar, toplam nüfusun yüzde 11,5'ini oluşturmaktadır. Erken çocukluk dönemi olarak tanımlanan bu dönem, çocukların fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi açısından önemli bir dönem olup; davranışsal ve duygusal becerilerin gelişimi için temel teşkil eden bir dönemdir. Erken çocukluk döneminde çocuklara sunulan bakım ve eğitim hizmetleri, çocuğun ileriki yaşlarda kazanacağı davranışsal ve bilişsel gelişimine temel oluşturur.

Türkiye'deki hanelerin çoğunda, çocuğun gelişimini destekleyecek bir ortam ve imkân bulunmamaktadır. Özellikle dezavantajlı ve yoksul kesimdeki çocukların okulöncesi bakım ve eğitim olanaklarına erişimi oldukça düşüktür. En yoksul gruptaki hanelerde, en zengin grubun 3 katı sayıda 0-6 yaş arası çocuk bulunduğu (AÇEV, 2013) gerçeğinden hareketle, ödeme gücünün düşük olmasıyla ilişkili olarak yoksul kesimden çocukların okulöncesi bakım ve eğitime erişimi oldukça güçtür. Erken çocukluk gelişimini destekleyecek program ve hizmetler kamusal bir hak olarak anadilinde ve ücretsiz olarak sunulduğu zaman, hem sağlıklı nesiller yetişmesi hem de yoksulluk ve diğer dezavantajlardan kaynaklanan eşitsizliklerin engellenmesi ve fırsat eşitliği yaratılması mümkün olur.

Türkiye'de 0-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik çocuk bakım ve eğitim hizmetleri genel olarak eksik ve yetersizdir. Kamu sorumluluğu olarak ele alınması gereken kreş, çocuk bakım ve eğitim hizmeti, evde özellikle kadınlar tarafından üstlenilmesi gereken bir yükümlülük olarak görülmektedir. Oysa okulöncesi tüm yaş grubundaki çocukların bakım ve eğitim hizmetleri, ebeveynlerin ve kamunun ortak sorumluluğundadır.

Türkiye'de kreş ve diğer çocuk bakım-eğitim imkânları son derece sınırlı olmasına rağmen, hâlihazırdaki kamu kurumları ve yerel yönetimlere ait kreşler de kapatılmaktadır. Örneğin; Van, Mardin, Batman gibi il ve ilçe belediyelerinde anadilde hizmet veren birçok kreş ve eğitim destek evi, kayıımların keyfi kararlarıyla kapatılmış ya da içeriği değiştirilmiştir.

Yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2005 yılında 0-66 ay arasında çocuğu bulunan belediye çalışanına yönelik başlattığı çalışma sayesinde 458 belediye personelinin çocuklarını gönderdiği kreş ve anaokulu, Sayıştay'ın 2017 yılında büyükşehir belediyelerinin kreş hizmetini "kamu zararı" olarak nitelendirmesi sonucu kapatılmıştır.

21.01.2013 tarihinde Maliye Bakanlığı'nın yayınladığı "Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ" ile kreşlere kamu bütçesinden harcama yapılması yasaklanmış, bu tebliğe dayanılarak birçok kamu kurumundaki kreş kapatılmıştır. Örneğin bu tebliğ sonucu; Ankara'da bulunan Sami Ulus Hastanesi'nin 40 yıllık kreşi 30 Nisan 2016 tarihinde kapatılmıştır. Oysa kreş ve çocuk bakım hizmeti bir lütuf ya da yardım değil, temel sosyal haklardandır.

Kreş hakkına ilişkin yasal düzenlemeler bulunmasına rağmen yetersiz kalınmakta ve uygulamada ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 191. Maddesine göre; "Devlet Memurları için lüzum ve ihtiyaç görülen yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabilir. Bunların kuruluş ve işletme esas ve usulleri Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca birlikte hazırlanacak genel yönetmelikle belirlenir" denilmektedir. Buna rağmen maliyet politikasıyla kreşler sosyal tesis kapsamına alınıp ödenek ayrılması yasaklanmıştır.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Çocuk Bakım Evleri Hakkında Yönetmeliğin 2. Maddesine göre "Bakımevleri, kurumun bağlı veya ilgili olduğu bakanın onayı alınmak suretiyle kurumca istihdam edilen memurların 0-6 yaş grubuna giren en az 50 çocuğu için kurumun idari ve mali işlerle ilgili birimine bağlı olarak açılabilir" şartı, çoğu zaman sağlanmamaktadır.

Kamu işvereni dışında taşeron şirket sahiplerinin de kreş açma yükümlülükleri bulunmaktadır.

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmeliğin "Oda ve Yurt Açma Yükümlülüğü" başlıklı 13. maddesinde;

"(1) Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100-150 kadın çalışanı olan işyerlerinde, emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta EK-IV'te belirtilen şartları taşıyan bir emzirme odasının kurulması zorunludur.

(2) Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 150'den çok kadın çalışanı olan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın EK-IV'te belirtilen şartları taşıyan bir yurdun kurulması zorunludur. Yurt, işyerine 250 metreden daha uzaksa işveren taşıt sağlamakla yükümlüdür.

(3) İşverenler, ortaklaşa oda ve yurt kurabilecekleri gibi, oda ve yurt açma yükümlülüğünü, kamu kurumlarınca yetkilendirilmiş yurtlarla yapacakları anlaşmalarla da yerine getirebilirler.

(4) Oda ve yurt açma yükümlülüğünün belirlenmesinde, işverenin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerindeki kadın çalışanların toplam sayısı dikkate alınır.

(5) Emzirme odası ve/veya yurt kurulması için gereken kadın çalışan sayısının hesabına erkek çalışanlar arasından çocuğun annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş olanlar da dahil edilir” hükümleri yer almaktadır. Yönetmelik maddesinde de anlaşıldığı üzere kreş ve diğer çocuk bakım hizmetleri ile ilgili düzenlemeler kadınların sorumluluğundaymış gibi ele alınmaktadır. Mevcut yasal düzenlemeler oldukça sorunlu ve yetersizdir.

Kamu kurumlarında kreş sayısı giderek düşmekte, çalışan kadınlara kreş hizmeti sunmakla yükümlü özel kurumlar ve işletmeler ise denetlenmemektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Türkiye’deki kreşlerle ilgili paylaştığı bilgiye göre; kadın işçilere kreş hizmeti sunmakla yükümlü 150 ve daha üstü kadın çalışanı bulunan kurumların sayısı 9 bin, ancak 2013 verilerine göre bu kurumlardan sadece 300’ü denetlenmiş durumda; denetlenen yerlerin de yüzde 65’inde emzirme odası, yüzde 45’inde ise kreş bulunmamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın istatistiklerine göre; 2007-2008 yılında 497 olan kamu kreşi sayısı 2015-2016 döneminde 56’ya düşmüş olup, güncel veriler henüz açıklanmamıştır. Türkiye’de kreş, anaokulu ve çocuk bakım ve eğitim olanakları son derece sınırlı olmasına rağmen var olanlar da çeşitli gerekçelerle ya kapatılmakta ya da hızlı bir şekilde özel sektörlere devredilerek ücretlendirilmektedir. Buna hastaneler de dahildir. Kamu hastanelerinde hizmet veren kreşler bulunmaktadır ancak bunlar da sayıca az ücretleri yüksek olmakla beraber, 24 saat hizmet vermemektedir.

Özellikle sağlık emekçileri 7/24 gece gündüz demeden emekli olana kadar ağır çalışma koşulları altında hastanelerde çalışırken; çocuklarını güvenle bırakabilecekleri, 24 saat açık, ücretsiz kreş hizmeti alamamaktadır. Çocuk her ne kadar ebeveynler için ortak sorumluluk olsa da özellikle sağlık çalışanı kadınlar için kreşler hayati derecede önemlidir. Sağlık çalışanı kadınlar hafta içi her gün işe gelmekte, gece ve hafta sonu nöbetlerine kalmaktadır. Böyle olunca sağlık çalışanı anneler çocuklarıyla yeterince zaman geçirememekte, hatta çocuğunun emzirme ihtiyacını bile karşılayamamaktadır. Dolayısıyla sağlık emekçisi kadınlar neredeyse ayın yarısını çocuğunu nereye bırakacağını ve nasıl bakacağını düşünmekle geçirmektedir.

Saatlerce nöbet tutan sağlık çalışanlarının güvenle bıraktıklarını düşündükleri çocukları, bakıcı ve evlerde şiddet, istismar gibi vakalarla karşılaşmaktadır.

Diğer bir önemli sorun ise doğum ve süt izinleri sürelerinin yetersizliğidir. Kadınların doğum sonu ücretli izin sresinin kısa olması, ekonomik nedenlerle istedikleri kadar ücretsiz izin alamamaları, bebeğin anne sütü ile beslenmesinde ve bakımında sıkıntı yaşamaları, evlerinin işyerine uzak olması sebebiyle süt izni kullanmaya olanak bulamamaları, süt izni sresinin yetersiz olması, işyerinde süt sağma ve emzirme için koşulların uygun olmaması, çalışan annelerin karşılaştıkları en büyük sorunlardan bazılarıdır. Ayrıca, süt izninin amacına uygun kullanılmadığı, işveren tutumlarının süt izni ve ücretli izin süresini sınırladığı, bu nedenle çalışan annelerin, bebeklerinin bakımı ve emzirme için yaşantılarında değişiklikler yaptıkları, annelik nedeniyle işten çıkarılma, statü değişikliği gibi kayıplar yaşadıkları da bilinmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında; kamu emekçilerinin ortak talebi olan hizmet kolunda farkı statülerde çalışan tüm emekçiler için Kreş Hakkı'nın kamusal bir hak olarak kabul edilmesi, tüm işyerlerinde güvenilir, ücretsiz, ulaşılabilir, anadilde ve denetlenebilir kreşlerin ve anaokulların açılması, kadın çalışanlar için doğum ve süt izin srelerin uzatılması için yasal düzenlemelerin iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.

Bu kapsamda;

- Kapatılan tüm kamu kreşleri açılmalıdır.
- Kadın/erkek olmasına bakılmaksızın, en az 50 işçi çalıştıran kamu/özel tüm işyerlerinde ücretsiz (vardiya koşulları dikkate alınarak gerektiğinde 24 saat açık) bakım evleri ve kreşlerin açılması zorunlu olmalıdır.
- 50'den az çalışanı olan işyerlerindeki çocuklu bireyler için ise her mahalleye ihtiyaç karşılayacak kadar kreş açılması amacıyla devlet bizzat girişimde bulunmalı, belediyelere yasal zorunluluk getirilmeli, işverenler de bu mahalle kreşlerine destek olmakla yükümlü olmalıdır.
- Çalışmayan ebeveynlerin çocuklarının da mahalle kreşlerinden faydalanması sağlanmalıdır.
- Kreşin bir ocuk hakkı olduğu gerçeğinden hareket edilerek politika geliştirilmelidir.
- İşyerlerindeki alışma düzeni, kadınların ve erkeklerin çocuklarına bakma yükümlülüğüne uygun şekilde düzenlenmelidir.
- Doğum izinleri yeniden düzenlenmelidir. Kadınlar için doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 24 olmak üzere en az 32 hafta doğum izni sağlanmalıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Yapılan düzenlemeyle kadınlar için doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 24 hafta olmak üzere en az 32 hafta doğum izni sağlanması hedeflenmiştir. Doğum izninin 32 haftaya çıkarılması ile Sağlık Bakanlığı'nın bebeğin ilk 6 ay sadece anne sütü ile beslenmesi için önerdiği süre göz önünde bulundurulmuştur.

MADDE 2- Bu madde ile kadın/erkek olmasına bakılmaksızın sağlık personeline, işyerlerinin çalışma koşulları dikkate alınarak, gerektiğinde yirmi dört saat açık bulundurulan bakımevi ve kreş imkânı sağlanmasının zorunlu olması öngörülmektedir.

MADDE 3- İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör ve kamu işyerlerinde bakımevi ve kreş açmak zorundadır. Sağlık hizmeti alanında faaliyet gösteren işyerleri için bu sayı şartı aranmaz. Bu düzenleme ile bu bakımevi ve kreşlerin işyerlerinin çalışma koşulları dikkate alınarak gerektiğinde yirmi dört saat açık bulundurulması hükme bağlanmıştır.

MADDE 4- Madde ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelere kreş ve bakımevleri açma yükümlülüğü getirilmiştir.

MADDE 5- Yürürlük maddesidir.

MADDE 6 -Yürütme maddesidir.

DEVLET MEMURLARI KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 104. maddesinin (A) fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “sekiz hafta olmak üzere toplam on altı” ibaresi “yirmi dört hafta olmak üzere toplam otuz iki” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 18- Özel sektör ve kamu işyerlerinde çalıştırılan ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa tabi olmayan sağlık personeline, işyerlerinin çalışma koşulları dikkate alınarak, gerektiğinde yirmi dört saat açık bulundurulan bakımevi ve kreş imkânı sağlanması zorunludur.”

MADDE 3- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’na 30. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 30/A maddesi başlığıyla birlikte eklenmiştir.

“Ücretsiz bakımevi ve kreş açma yükümlülüğü

MADDE 30/A- İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör ve kamu işyerlerinde bakımevi ve kreş açmak zorundadır. Sağlık hizmeti alanında faaliyet gösteren işyerleri için bu sayı şartı aranmaz. Bu bakımevi ve kreşler, işyerlerinin çalışma koşulları dikkate alınarak gerektiğinde yirmi dört saat açık bulundurulurlar.”

MADDE 4- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “belediyeler, kadınlar” ibaresi “belediyeler; kreş, bakımevleri ile kadınlar” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.